

לך לך תשפ"ג: מילה בהרדמה

בראשית רבה (וילנא) פרשת לך לך פרשה מז

ט [יו, כו] בעצם היום הזה נמול אברהם, א"ר ברכיה (ישעיה מז) לא מראש בסתר דברתי (אלא) אמר הקב"ה אלו מל אברהם בלילה היו כל בני דורו אומרים בכך וכך אלו היינו רואים אותו לא היינו מניחים אותו לימול אלא בעצם היום הזה דרגש ליה ימלל, נמול אברהם, א"ר אבא בר כהנא הרגיש ונצטער כדי שיכפול לו הקב"ה שכרו, א"ר לוי מל אברהם אין כתיב כאן אלא נימול, בדק את עצמו ומצא עצמו מהול, א"ר ברכיה בהיא עיתא אקיל רבי אבא בר כהנא לרבי לוי א"ל שקרנא כזבנא את, אלא הרגיש ונצטער כדי שיכפול הקב"ה שכרו.

שרידי אש ח"ג סי' צו (ח"ב סי' סב במהדורה חדשה).

הנה, בשו"ת אמרי יושר ח"ש סי' ק"מ נשאל בגר הבא להתגייר אם מותר למשוח את האבר בסם כדי שלא ירגיש בכאב החיתוך, והגאון המחבר אסר לעשות כן. וטעמו, כיון שחז"ל ידעו מסם זה, כמפורש בריש פרק החובל [בבא קמא פ"ה, א כמה אדם רוצה כו'], שאפשר לקטוע ידו של אדם בסם, וראינו שרבותינו בכל הדורות לא נהגו כן, נראה דהוי קי"ל לחז"ל שהמילה צריכה להיות בצער דווקא. וכן מבואר בב"ר פמ"ז, י"א, שאברהם אבינו הרגיש בצער מילתו כדי שיכפול הקב"ה שכרו, וח"ו לחדש חדשות שלא נהגו מעולם ובדבר כזה הוי לא ראינו ראי'.

וראיתי מביאים בשם ספר כורת הברית, שנזהרים המוהלים שלא למול התינוק בשעה שהוא ישן, אלא מקיצים אותו קודם המילה, שלא יבוא לידי נכפה, ח"ו. ואמנם שמעתי כי הרבה רבנים התירו להרדים את האבר בסם כדי למנוע צער החיתוך, ובתוכם גם הרה"ג מהר"י צירלסון, ז"ל, בספרו מערכי לב. [עמוד תקטז] אמנם, בהרדמה מקומית באותו אבר יש פנים להתיר, שלא מצינו בשום מקום שיש מצוה למול בהגרמת צער לנימול, ואברהם אבינו ע"ה רצה לקבל שכר על צער מילתו, כמו שנאמר לפום צערא אגרא, אבל אין זה מוכרח שיש חיוב לגרום צער לילד שאין בו דעת להרגיש צער קיום המצוה - מ"מ נראה שאין להפיל תרדמה כללית על התינוק, ואף שאין בו דעת, מ"מ נוהגים בתינוק כמו עם גדול, שמכניסים אותו בבריתו של אברהם אבינו ע"ה המילה, שמלין את בשרו. ואם מפילים עליו תרדמה הרי הוא כאבן דומם ואין מקימים ברית עם אבן, וכריתת הערלה לתינוק ישן בעיני הבריות כמעשה חבלה ולא כהכנסה לבריתו של א"א. ולא אכחז כי בעיני שקולה יותר חומרתו של הגאון אמרי יושר מקולתו של בעל מערכי לב, ומנהג ישראל תורה ואין לזלזל בה.

ארץ צבי ח"א סי' נו

דין אחת כי ראיתי בס' אמרי יושר סי' ק"מ שגשאל
 בגדול שרריך למולו אם מותר למסוח האבר בסם כדי
 שלא ירגיש הכאב. ואך שם לא מיירי במתו אחיו מחמת
 מילה] והעלה לאיסור. ועל צ' ראיות תמך יסודו. אי'
 ממדיר פ' לך הרגיש ונלטער כדי שיכפיל הקב"ה שכרו.
 הנה לרריך להרגיש כאב המילה. עוד ראי' ממה שלא
 ראינו מעולם שיעשו כן אלל כל הקטנים כדי להסר כאבם
 עכ"ד. וראי' אי' פשוט דלא אריא אדרבה מלשון כדי
 להכפיל שכרו נושמוע דגם בלי לער מקיים מצוה. אך על
 הצער נכפל שכרו ע"ד לפוס לערא אגרא. וא"כ בג"ד
 דגוף ההיתר רפי' קלת כג"ל די שגשגדל שחתקיים גוף
 המצוה המוכרתת בלעדי החוס' שיש מחמת לער. וע"כ גם
 מראי' שני' לא אריא בג"ד. דאמת שאנו רולין לעשות
 המצוה בחוס' ויתרון הכשר בכל קטן. וע"כ אין נוהגין
 למסוח האבר להקל הצער, כי הוא המצוה הראשונה של
 התינוק ונכון לעשותה מן המובחר ע"ל השלימות. כעין
 שבי' בחי' הר"ן ר"ה דף י"ג. דאין סברא דהעומר הראשון
 שהי' בישראל ליה ע"ל המובחר יעו"ש. משא"כ בזה שכבר
 הגדיל [יש כפלים לתוש"י. ה' שכבר קיים מצות מסתמא
 עניית אמן ויהש"ר וברכה וקלת ח"ת ואין זה המצוה
 הראשונה אללן] ותו כדי להוליא יותר מחזקת שמתו אחיו
 מחמת מילה :

ורענין הלכה בגדול אחר שלריך למולו כגון גר או
 מי שלא נמול בזמנו באוגוס או בזדון נכון
 לקיים דברי הגאון מטארגא ז"ל אך צמי שמתו אחיו
 מחמת מילה דאפשר שיהי טובה להגמול להוליאו מחזקת
 שמתו אחיו מחמת מילה וגורם כפלים לחושי' א' שמוסיף
 יחרון להיתר למולו כשיגדל שלא יהי נגד דברי תוס'
 חולין ד': שהציא בשו"ת הרי"מ ז"ל דבכה"ג אפשר וקרוז
 לומר דגם החוס' מודו. וגם נוגע קלת לפקו"כ של הגמול
 בזה לע"ד יש למוהלו ע"י סם דוקא ולע"ד אפי' כשמלין
 גדול בן י"ג שמתו אחיו מחמת מילה נכון לעשות ע"י
 סם המלכן כדי להקל לערו כדי שיסייע לענין ההיתר.
 קיאר לדינא אס יש צו שינוי הניכר לטובה בגדלותו לעומת
 שהי בקטנותו כעין המוזכר בשו"ת הרי"מ יש למולו
 אחר ג' שנים כשנראה צריא ושלם ופניו להזכות ואס לאו
 לע"ד נכון להמתין עד שנת י"ג מ"מ ע"י סם המלכן יש
 להתיר גם אחר שנת ג' כי זה ג"כ שינוי גדול למעליותא
 נגד הצניס שמתו מחמת מילה שקרוז שהי מחמת כאב
 המילה ומחמת חולשתם לא יכלו לסבול יסורי הכאב משא"כ
 עתה שיעשה ע"י סם שגורם למעט הכאב מ"מ נכון
 להתייען בזה עם רופא מומחה אס כניס דבריי כי אף
 שמלד א' ממעט הכאב מ"מ אפשר שמלד אחר סם הג"ל
 גורם יחרון חילשא כמוזן הנלע"ד כתבתי :

שו"ת ציץ אליעזר חלק כ סימן עג

גם דברי הספר המופלג והקדמון עוללות אפרים המובאים בהגהות הגר"א גוטמאכער ז"ל בשבת ד' ק"ל
 (שמציין אליו כבו) שכותב, שיכוין כל אדם על צרותיו בעת בכי הנימול מיסורי המילה, שקול זה עולה בלי
 מונע מכל קליפה שיכלל גם תפלתו, ע"ש, מראים כהוכחה חותכת עד כמה שחשיבות גדולה היא בכי הנימול

מיסורי המילה עד שהיא עולה השמימה בלי מונע מכל קליפה וכחה אתה להועיל גם לאחרים העומדים על ידו שתתקבל גם תפלתם להושיעם מצרותיהם. ומקורם בטח מכתבי הקבלה ותורת הרז.

תשובות והנהגות כרך ב סימן תקי

שאלה: גר אם יכולים להרדימו בברית 'מילה שלו'

נשאלתי מגוי אם יוכלו להרדימו בגירות, ויעויין בדברינו בח"א סימן תק"צ שאפילו בישראל מצות מילה שלא לשנות ע"י סם יעו"ש, וכ"ש בגר יעו"ש, ובענינו בהרדמה כללית גרע טובא כיון שאינו בדעת בעת מילתו, דהנה בשו"ת אמרי יושר (ח"ב ק"מ) מביא דבגר כיון שהמילה הוא חלק ממעשה הגירות, שבזה גם מקבל עליו להכנס ליהדות ולקבל עול מצוות, וכיון שהוא ממעשה הגירות לקבל עליו מצוות להכנס ליהדות, ע"כ צריך להיות ער ושיהיה בדעת בעת המילה, ולכן לדעתי רצוי רק הרדמה מקומית במקום לבד, וגם בהרדמה מקומית יש לו צער רק אינו צער גדול כ"כ כמו בלי הרדמה, ואז יכוין בדעתו לקבלת הגירות, ולא יעשו הרדמה כללית, אבל אם לא יהא בדעה צלולה לא יחול בזה מקצת גירות, שהמילה גופא היא חלק מהגירות, שבזה יצא מכלל עכו"ם וכמבואר בשו"ת הרדב"ז, וכן מוכח בגמרא דיבמות (עא א) שמל ולא טבל אינו ככל עכו"ם כיון שמל. וכן מבואר שם להדיא בחידושי הרשב"א, ע"ש.

הן אמת שבהרדמה מקומית שאין לו צער גדול, ועכ"פ רחוק מצער שבמילה רגילה, ואולי בגירות צריך צער שאי פריש נפרוש, ואחד מנסיונות יהדותו היא המילה אם מוכן להצטער, ויש לומר שלכן קבעה תורה מילה לפני טבילה, כדי שיוכיח לפני יהדותו שמוכן לחיי צער, אבל כיון שאין הצער תנאי לגירות, והראיה שבמהול מטיפין ממנו דם ברית שהיא שריטה מעט בציפורן אין צער ממש, (וע"ע בראב"ד פ"ב דמחוסרי כפרה ה"ד) ואעפ"כ נעשה גר, ועוד שבאשה סגי בטבילה להכנס ליהדות, וכיון שאין זה מתנאי גירות ואין יסוד בש"ס לחייב שיהא צריך צער מדינא, [ואף שאמרו ביבמות מז: דמלין קודם הטבילה דאי פריש נפרוש, יש לפרש שיש לחשוש לכתחילה שיסרב מלמול, אבל אין חיוב למול תחלה כדי לבדוק אם מוכן לצער קשה בשביל יהדות], נראה להקל בהרדמה מקומית ויכוין באותה שעה שיעשה גר בכך, אך נכון שלא יהא בלי צער כלל אלא בהרדמה מקומית שיש עדיין צער רק שאינו ככאב המילה ממש, וכן נהגו שמלין בהרדמה מקומית שעדיין יש בה צער וכמו שביארנו בח"א סימן תק"צ. ומשו"ת אמרי יושר ח"ב סימן ק"מ שצריך מילה בצער דוקא, ע"ש.

ביע אומר יו"ד ח"ה סי' כב

ובמחכ"ת אין דבריו מחוורים כלל, שהיכן מצא שיש חיוב להצטער במילה, ואם הראשונים סברו וקבלו משום חביבות המצוה, וכמו שעשה אברהם אבינו, מהיכא תיתי לומר שהבא לעשות טצדקי למנוע ממנו צער המילה שנוכל לעכב בידו? וכל כה"ג על המחמיר להביא ראיה ברורה, והאמת יורה דרכו שאין הצער מעכב במילה, שכל שמעשה המילה נעשה כהלכה, מה לנו ולצערנו של זה. וכן ראיתי להרה"ג רי"ל צירלסון בשו"ת מערכי לב (חיו"ד סי' נג), שנשאל אודות ילד בן חמש שנים שלא נימול מחמת חולשתו, ואמו דורשת למולו ע"י הרדמת האבר בכדי שלא יחוש בכאב המילה, והאריך לפלפל שאין הכרח להסב צער לנימול, והעלה שמכיון שעמודי ההוראה וכל הפוסקים הבאים אחריהם שדרכם לפרש דבריהם, לא חיישי לפרט ענין יסודי כזה של הצרכת צער לנימול, ש"מ שאין מקום כלל להצריך צער במילה. וכיון ששורת הדין נוטה להיתר, לא יתכן לחייב לסבב לנימול צער כזה שאין לו כל יסוד בתורה. והגם שבכלל אין לנו להמציא תחבולה חדשה של הסרת ההרגשה ע"י סם הרדמה אצל הנימולים, מ"מ בנ"ד שהוא יוצא מגדר הרגיל אין להחמיר. עכ"ת. ד. וכן עיקר לדינא.

ג) אם צריך הגדול למול עצמו דוקא כשהוא ער ומתכוין למצוה, נס' כוה"נ כ' שמנד הדין יש קפידה למולו כשהוא ער דוקא דמנות לריכות כוונה וגם מנד הנרכה (ר"ל זרכת להכניסו ע' ש"ך ס"י רס"ה סק"ז) עכ"ל. מש"כ משום דמנות לריכות כוונה לכאורה נראה דר"ל זכוונת המצוה של מעשה המילה ענמה (דעל מנות הכנסה לזרית שהוא מוסר ענמו למוהל ומזרך להכניסו להשיטות שהזרכה הוא קודם המילה על מעשה המסירה למוהל ראה להלן ס"י רס"ה זה הוא עושה זענמו קודם ההרדמה ומכוין שפיר ולהשיטות שמזרך לאחר המילה או קודם הפריעה אפילו כימא שהיא זרכת המנות מ"מ אינה על מעשה המילה של המוהל שהוא אינו עושה כלום רק על מה שנפעל זגופו מצוה זו לכאורה ג"כ אין שייך למנות לריכות כוונה) וזה לכאורה לריך לכוין המוהל העושה המצוה אם מדין שלית או שהוא זענמו מקיים המצוה, אמנם נס' זכר ינחק להג"ר ינחק רזיננין אנדק"ק פנינו ז"ל, ס"י ה' כ' ג"כ להסתפק בזה וזיאר זה זצ"ה, שיש להסתפק כל שהגדיל ונתחייב אפשר דנעי שיעשה (המילה) זענמו זעת פקחותו ככל המנות, הנה זש"ס ע"ז (כ"ז) דאמרו היכן מזינו מילה לשמה, ולא פלפלן אם לריכה כונה ככל המנות והרי בזה נחלקו אמוראי וע"כ זמד מהגי

סקוד וביאור חלכה

גווי או דמילה שאני דדוקא מצות שעיקרן אינו אלא המעשה נעי
 כוונה אצל מילה שכל עיקרה הוא שיהא מהול אין מקום לכוונה כ"א
 אליצא דר"י דנעי מחשבה לשמה שזה דין הכנסה וטהרה. או שנאמר
 דלעונם נעי כוונה רק דלא בעי כוונת העושה כי אם של המשלח.
 דדוקא לשמה העיקר נהעושה הפעולה משא"כ נדין הכוונה העיקר הוא
 במקיים המצוה וכונת המשלח סגי (ראה לעיל סי' ר"ס אות
 ל"ז שנסתפק נדרך פקודין כה"ג נמל האנ ע"י שליח) והנה מש"ס
 פראד"מ משמע דגדול המל את עצמו המוהל הוא שלוחו דאמר שם
 (קל"ג) נאומר לקון נהרתו הוא מכוינ תינח גדול וכו' ופירש"י ז"ל
 דאומר למוהל לקון וכו' ע"ש ולכאורה זה פלא דמי מכריחו לומר כן
 והרי אפשר נלא זה, אמנם דברי רש"י מוכרחין דהא הנימול גופא
 אינו עובר דהא גרמתא מותר נקנינת נהרת והוא אינו אלא כמסייע
 ומסייע אין זו ממש וע"כ נראה מזה דגדול הנימול כשנימול המוהל
 הוא שלוחו וכיון שהוא שלוחו והמשלח מכוינ שונ חייב הוא על מעשה
 שלוחו ואף דאין שליח לד"ע זה רק נצר חיונה אצל כאן שלולי כונת
 המשלח אין כאן איסור הוי כאינו נר חיונא ושונ עובר הגדול הנימול
 נשניל מעשה השליח כיון דהוא מכוינ והרי זה כמש"כ הטור נקנינים
 דאם עושה שליח לחפור והמשלח מכוינ לזכות דמהני וכן כאן מנטרפים
 הכוונה של המשלח עם מעשה השליח ותייב עכ"ל (ראה לעיל סי' ר"ס
 נביאור נענין שליחות האנ, מדברי המל"מ שהנציא הפרמ"ג יר"ד סי'
 כ"ח נש"ד סקי"ד נדברי רש"י הנ"ל ומשכ"ש עוד) ועי' נמהר"ס שי"ף
 נצת קל"ג שדקדק נרש"י שם ש"כ לא ליקו אנ התם, דמשמע שאם
 האב קאי שם אסור א"כ נגדול הנימול שהוא עומד שם לא שייך
 להקשות ואי איכא אחר ע"ש, והת"ס נחידושיו נשנת שם כ' דגני גדול
 הנימול הוא עובר אף נמל אחר משום שהוא מסייע והוי כאילו קנן
 הנהרת נעצמו ע"י סיעוי וליין להט"ז או"ח סי' שכ"ח ע"ש.

ספר הברית / פירוטינסקי, משה בונם בן יהודה ישעיה / עמוד 65
 הודפס מאתר אוצר החכמה

תלמוד בבלי מסכת גיטין דף ע עמוד ב

אמר כתבו גט לאשתי ואחזו קורדייקוס, וחזר ואמר אל תכתבו - אין דבריו האחרונים כלום. אר"ש בן לקיש:
 כותבין ונותנין גט לאלתר, ור' יוחנן אמר: אין כותבין אלא לכשישתפה. מ"ט דר"ל? דקתני: אין בדבריו

האחרונים כלום. ור' יוחנן? אמר לך: אין בדבריו האחרונים כלום, דלכי מתציל לא צריך למיהדר אימלוכי ביה, ולעולם אין כותבין אלא לכשישתפה. במאי קמיפלגי? ר"ל מדמי ליה לישן, ור' יוחנן מדמי ליה לשוטה. ור' יוחנן נמי לידמיה לישן! ישן לא מחוסר מעשה, האי מחוסר מעשה. ור"ל נמי נידמיה לשוטה! שוטה לא סמיה בידן, האי סמיה בידן, בישרא סומקא אגומרי וחמרא מרקא

בית שמואל סימן קכא סק"ב

ואם בעת שצוה לכתוב לא היה שיכור ואחר כך נעשה שיכור נראה לכאור' דמותר לכתוב הגט בעת שכרותו דהא אם אחז בו קורדייקוס פליגו ר"י ור"א /ור"ל/ ר"א /ר"ל/ מדמ' לישן ור"י ס"ל דל"ד לישן משום ישן לאו מחוסר מעשה ושיכור נמי אינו מחוסר מעשה ודומה לישן ומודה גם ר"י דמותר לכתוב הגט בעת שכרותו:

שבט הלוי ח"ה סי' קמז אות ב

אם מותר למול ע"י הרדמה כללית או דלמא יש קפידא שיהי' ער דוקא, לפענ"ד אסור למול ע"י הרדמה כללית מכמה טעמים דלא זו במל את הגדול שמצווה בעצמו למול אלא דשוי שליח, וא"כ צריך לכוון לשם מצוה בהמול אותו ואם הוא ישן אינו מכוין, אע"פ שאפשר אולי מועיל מה שמכוין ומגלה דעת לפני שהרדימו אותו מכ"מ אינו נראה לכתחלה עכ"פ, אלא גם במל את הקטן, מכ"מ כל הרדמה כידוע בגדר ספק סכנה כידוע מרופאים, ואפילו היא כהיום רק בגדר סכנה קטנה מכ"מ מנ"ל דהותר להכניס עצמו לזה כיון דבעצם מעלת המילה לא מעלה ולא מוריד רק להפיג צער בשעתו, וגם מצינו לחז"ל בכל מקום דמצות מילה צורתה שיהי' צערא דינוקא, ואחז"ל כי עליך הורגנו כל היום זו מילה, ופשיטא דכך צורת המצוה המקורית מסיני.

אמנם זה במילה הרגילה, אבל ודאי אין למדין מן הכלל דלפעמים יש מילת מבוגר הרבה, או מקרה בלתי רגיל של חתוך ופריעה אשר גורם צערא יתירה כדרך נתוח בעלמא, או תקון בשר מסורבל הנמשך לפעמים זמן הרבה יותר ממילה הרגילה וגורם יסורים גדולים בזה פשיטא דעכ"פ בהרדמה מקומית אין פקפוק, ואם שייך במילה ע"י הרדמה כללית גדר חסרון שליחות בגדול דכל שהוא לא מצי עביד לא שוי שליח עיין שדן בזה הגאון מהרש"ם ח"ו סי' ק"ח ואסיק להקל יעשה"ה

תשובות והנהגות כרך א סימן תקצ

שאלה: מוהל אחד נהג כאן למול הגדולים בשנים בהרדמה כללית ונשאלתי מהו הדין נראה שאין להתיר הדבר בשום אופן, שבגדול הוא המצווה על המצוה וכשהוא בהרדמה כללית הרי הוא כמתעסק ואינו מקיים המצוה, לכן יש להרדים רק האבר בהרדמה מקומית, אבל הוא צריך שיהיה ער ובדעתו בשעה שמלין אותו, ושמעתי שכן נוהגין בארץ ישראל, ורק במקרה שמומחים מאשרים שאי אפשר אלא בהרדמה כללית מוטב כה"ג משייאר ערל.

ועדיפא מיניה מצינו בספר חמדת ישראל לבעל ה"כלי חמדה" על המצוות שמוכיח שגם במילת קטן מקיים הקטן מצות מילה, ואין להתיר הרדמה כללית אפילו במילת קטן שהוא מתעסק ממש, וכשיש צורך לכך ימול בהרדמה מקומית, ואף שבלאו הכי קטן כמתעסק קיימא לן בנהנה חייב גם מתעסק שאז חשוב כמעשה, וכן כשמצטער הדין כן ולכן אין להרדימו בהרדמה כללית. והיום בלאו הכי כמה ניתוחים נהגו בהרדמה מקומית, וכן בגר כיון שבמצות מילה שקודם הטבילה זהו מצות מילה אצלו וזה חלק ממעשה הגירות וכמבואר בטור שצריך בית דין וא"כ צריך דעתו, ואין למולו בהרדמה כללית. ולא דמי למבואר בחולין ל"א: שאם הטבילתה חבירתה מהני וסגי בכוננת חבירתה דשם הוי בגדר טבילת כלים וסגי בכוננת מטביל אבל בגירות בעינן כוונה לשם גירות ומילה, ועי' מש"כ בזה בתשובות והנהגות ח"ב סי' תק"י, ועיין בשו"ת אמרי יוסר ח"ב סי' ק"מ שהביא בשם המדרש דבמילה בעינן צער, ומ"מ גם בהרדמה מקומית נהגו להקל לכל היותר בהרדמה חלקית שעדיין יש לו צער מילה, דהרי ביבמות מ: אמרינן בגר דמלין אותו תחלה דאי פריש נפרוש, ופירש הרמב"ן

(מובא בט"ז יו"ד סימן רכ"ח סק"ד) שכיון שהמילה קשה מלין תחלה דאי פריש יפרוש, ע"ש, והרי לחז"ל היה ידוע העצה למול ע"י סם שלא ירגיש צער המילה וכמבואר בב"ק דף פ"ה ע"א וברש"י ד"ה בין שכתב וז"ל, "ידו המוכתבת למלך לקוצצה בסם שאין שם צער כלל", ע"ש. ולכן ראוי לקבל גר רק כשמקבל עליו צער מילה, ומ"מ בשעת הדחק נראה פשוט שבדיעבד אפילו בלי צער מילה, אפילו בגדול הוא מהול, ובגר דנתי במק"א באריכות.